

Věrou Majerovou, vedoucí katedry humanitních věd Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze

Minulý týden proběhla konference Venkov je náš svět, na jejíž přípravě se váš tým podílel, co bylo jejím obsahem?

Název Venkov je náš svět nebyl zvolen náhodně. Je pozváním k diskusi a možná i k budoucí spolupráci pro všechny, kdo se o venkov zajímají nebo se jím profesně zabývají. Snažíme se vytvořit prostor pro řešení otázek rozvoje venkova z hlediska vědecko-výzkumných pracovníků, pedagogů, zástupců rozhodovacích orgánů i zástupců venkovských obcí. Byla zvolena čtyři ústřední témata: Sociální změny a restrukturalizace venkovské společnosti, Zemědělsko-potravinářské systémy – jejich současnost a budoucí role v rozvoji venkova, Znalostní potenciál venkova a Každodenní venkovský život. Na konferenci se přihlásilo kolem 100 účastníků, z nichž je zhruba čtvrtina cizinců z různých evropských zemí. Jsem přesvědčena, že právě srovnání příkladů z různých zemí i porovnání různých interpretací současného venkova může být zajímavé a inspirující.

Jak se z pohledu sociologa změnil v hlavních rysech český venkov od počátku 90. let?

Český venkov se mění postupně. Bezprostředně po roce 1989 zavládla na venkově nejistota. Na jedné straně očekávané restituční slibovaly nápravu majetkových i morálních křivd, na straně druhé proces transformace zemědělství a obnovy venkova přinesl redukci počtu pracovních míst, zvýšené nároky na kvalifikaci, zhoršené podmínky pro dojíždění, zdražování všeho druhu a jiné nepříjemnosti. Lidé byli nuceni více spoléhat sami na sebe a na své schopnosti. Ve výhodnější situaci byli lidé mladší a vzdělanější, kteří byli schopni se rychleji adaptovat. Je přirozené, že ti, kterým se dařilo hůře, ať již z objektivních či subjektivních příčin, změny nevívali a cítili se jimi poškozeni a zaskočeni.

Venkov se dále diferencuje. Existují oblasti i jednotlivé lokality, které se velmi úspěšně rozvíjejí. A jiné, kde se lidem žije stejně či dokonce hůře než dřív.

ve. Plošná řešení neexistují. Jen příležitosti, které buď jsou, nebo nejsou využity. Z pohledů sociologů se snažíme zdůrazňovat významnou a nezastupitelnou roli sociálních faktorů a sociálního kapitálu.

Co přinesl lidem na venkově vstup ČR do EU a jak si stojí náš venkov ve srovnání s venkovem v jiných členských zemích unie?

Česká republika je příliš malá na to, aby mohla, v jakémkoliv ohledu, dělat zcela nezávislou politiku. Je bezpečnější být součástí funkčních ekonomických, sociálních a politických evropských struktur. Ovšem každé členství přináší práva a povinnosti. Výhody každého členství jsou vázány na různé druhy povinností, které mohou být vnímány jako omezující. Podle mého názoru je kladným aspektem členství v EU možnost spoluúčasti na vytváření rozvojových strategií venkova. Naučíme-li se využívat prostoru pro spolurozhodování o evropské budoucnosti venkova, který nám jako členské zemi náleží, nemusíme se cítit v roli manipulovaných objektů.

Evropský venkov je velmi různorodý a právě tak i jednotlivé oblasti českého venkova se liší. V rámci EU existují společné výzkumné programy, které se pokoušejí porovnávat podmínky rozvoje venkova v jednotlivých zemích a odhalovat příčiny nerovnoměrného vývoje uvnitř členských zemí. Český venkov se evropskému venkovu podobá, kromě jiného, i mírou diverzity jednotlivých oblastí.

Odrážejí se výsledky práce sociologů také v praktických rozhodnutích a činech politiků?

Přáli bychom si, aby výsledky naší práce byly co nejužitečnější. V rámci našich výzkumných úkolů se snažíme spolupracovat se všemi úrovněmi rozhodovacích orgánů – přirozeně na lokální a regionální úrovni je to snazší než na úrovni národní či nadnárodní. Pokud máme pocit, že se naše výzkumné nálezy a předkládaná doporučení dostatečně nepromítají v rozhodovacím procesu, možná je to i naše vina, že jsme je nepředložili v takové podobě a formě, aby jejich naléhavost byla nepřehlédnutelná. K upozornění na nejnaléhavější problémy současného venkova slouží i konference Venkov je náš svět, jenž si klade za cíl pokračovat v diskusi o podobě českého venkova, který bude dobrým místem pro život.

Oldřich Přibík